

формулирането и разрешаването на съдбовни за групата, рода и семейството дилеми. Наличието на органи и институции, оторизирани със специфични правомощия за контрол и регулация по спазването или нарушаването на вътрешногруповите ценностно-нормативни кодекси, като например циганския съд (“мешаре“, „романо крис“), а понякога имащи съответните прерогативи и спрямо междугруповото контактуване, също се отнася към сферата на тази институционално формализирана дименсия в ромската жизнена дейност.

Естествено, присъствието на подобни институционално формализирани структури и феномени има ограничено пространствено локализиране и валидност. Защото то няма (и никога не е имало, а и трудно би могло да притежава) своите институционално формализирани проекции в единен, консеквентен и легитимно валидизиран порядък за тоталността на целия ромски етнос, в пространството на неговата историчност и съвременната му биографичност.

Неформалността на подобни институционално формализирани структури и феномени засяга не само вътрешноетничното пространство. С още по-голяма сила тя се проявява в контактите с иноетнични субекти, в колизиите от съобразяването на институционално формализираната дименсия на неформалността на ромското битие и съзнание с институционално формализираните и легитимно валидизирани ценностно-нормативни комплекси на държавността, на общественото пространство като цяло или в съответните му регионални или локални парцели и специфики.

Следователно хоризонтализацията и вертикализацията на битността и душевните проекции, производни от съблюдаването или нарушаването на неформалността (дори и с нейните особени институционално формализирани модуси), имат парциален смислов, функционален и пространствен периметър за конкретните групи или за ромите като цяло, но не и за историческите и съвременните им социални кореспонденти (с иноетничен произход, с друг етнокултурен, иноезичен и пр. профил на своята пространствена екзистенция).

Присъствието на тази субстантивна характеристика в битността, душевността и културата на ромите, макар и не точно така дефинирана, винаги е създавало големи трудности и е издигало значителни препятствия пред циганолозите, ангажирали се с формулира-